

М'ЯКУНИ У ЖИВЛЕННІ ЗЕМНОВОДНИХ ЗАХОДУ УКРАЇНИ

На основі аналізу вмісту кишечників понад 3500 особин 13 видів земноводних, відловлених у 7-и західних областях України, встановлено, що м'якуни не мають суттєвого значення у їхньому живленні. Вони були знайдені переважно поодинокими особинами у вмісті шлунків 8 видів земноводних (*Triturus vulgaris* L., *T. cristatus* Laur., *Salamandra salamandra* L., *Bufo bufo* L., *Rana ridibunda* Pall., *R. esculenta* L., *R. temporaria* L., *R. terrestris* And.).

Відомостей щодо живлення земноводних м'якунами порівняно мало. Їх знаходили у вмісті шлунків тритона гребінчастого (*Triturus cristatus* Laur.), жаби озерної (*Rana ridibunda* Pall.), жаби ставкової (*Rana esculenta* L.), жаби трав'яної (*Rana temporaria* L.), кумки звичайної (*Bombina bombina* L.) і часничниці (*Pelobates fuscus* Laur.) [1; 2; 3; 4]. У багатьох роботах, присвячених живленню окремих видів земноводних, м'якуни не згадуються.

В 60-70-ті роки, коли ще не стояло так гостро питання про збереження біологічного різноманіття, за завданням професора Ф.Й.Страутмана, в семи західних областях України, як у низинних районах, так і в Карпатах, студентами-зоологами було відловлено понад 3500 особин земноводних. Вони відловлювалися в основному в червні-серпні, переважно в полудневі години. Нами проведено аналіз вмісту кишечників 13 видів.

М'якуни були знайдені в кишечниках тритона звичайного (*Triturus vulgaris* L.), тритона гребінчастого, саламандри плямистої (*Salamandra salamandra* L.), ропухи звичайної (*Bufo bufo* L.), жаби озерної, жаби ставкової, жаби трав'яної і жаби гостромордої (*Rana terrestris* And.).

Тритони відловлювалися у водний період їх життя. У вмісті 1,7% проаналізованих шлунків тритона звичайного були знайдені горіхівки (*Pisidium* sp.), в одному шлунку не більше двох особин. В харчовому раціоні значно більшого тритона гребінчастого в 12% шлунків були знайдені дрібненькі червоногі – затулка звичайна (*Cincina piscinalis* Mull.), бігінія шупальцева (*Bithynia tentaculata* L.) і побережник (*Lithoglyphus* sp.), в одному шлунку до 9 особин та в 33% шлунків дрібненькі двостулкові – горіхівки і кульки (*Spherium* sp.), в одному шлунку до 12 особин.

Саламандра плямиста відловлювалася на суші. В 34,4% проаналізованих шлунків були слимаки: янтарка (*Succinea* sp.), клаузілія (*Clausilia* sp.), і напівперетравлені слимакові (*Helicidae*). Всі разом становили 11,3% від усіх з'їдених саламандрою тварин.

У 6,7% шлунків ропухи звичайної були знайдені слизневі (*Limacidae*), які становили лише 0,12% від усіх з'їдених тварин.

У шлунках усіх жаб, в тому числі і водних, знайдені були тільки сухопутні слимаки. В жаби озерної слимаки з родин янтаркових (*Succineidae*) і слимакових траплялися у 8,8% шлунків і становили тільки 1,2% від усіх харчових компонентів; у жаби ставкової – відповідно 8,9% і 1,6%. У шлунках жаби трав'яної слимаки родин янтаркових і слимакових становили 20% проаналізованих вмістів шлунків і 4,9% від усіх з'їдених тварин. Такі самі слимаки були знайдені в 11% проаналізованих шлунків жаби гостромордої, що становило 2,9% від усіх харчових компонентів.

В окремих біотопах і при певних умовах (пора року, година дня, температура і вологість повітря) ці показники можуть значно коливатися. В наших матеріалах представлено середні показники, взяті з багатьох різних біотопів, з порівняно великої території. В цілому ж малорухливі м'якуни значно рідше поїдаються різними видами земноводних, які надають перевагу активнішим комахам. На досліджуваній території водні м'якуни активно поїдаються тритоном гребінчастим, а сухопутні – найчастіше саламандрою плямистою і жабою трав'яною, які ведуть переважно нічний спосіб життя, коли більшість комах спить в оціпенілому, нерухомому стані. У проаналізованому вмісті 100 шлунків деревної жаби (*Hyla arborea* L.) не знайдено ні жодного м'якуна.

1. Грекова В.Х., Позднішев П.М. Трофические связи озерной лягушки в некоторых биоценозах Ростовской области // Современные проблемы зоологии и совершенствование методики ее преподавания в вузе и в школе: Тезисы Всесоюз. науч. конф. зоологов педвузов 13-16 сент. 1976г. – Пермь, 1976. – С.233-234.
2. Козарь Ф.В., Гонтя Ф.А. Трофические связи моллюсков с земноводными в пойме нижнего Днестра // Моллюски. Систематика, экология и закономерности распространения: Авторефераты докладов. Седьмое Всесоюз. совещ. по изучению моллюсков. Ленинград, 5-7 апр. 1983 г. – Ленинград.: Наука, 1983. – С. 242-244.
3. Красавцев Б.А. О питании травяной лягушки (*Rana temporaria* L.) // Зоол. Журнал. –1935. – Т.ХІV. – №3. – С. 450-456.
4. Медведев С.И. Материалы к изучению пищи амфибий в районе среднего течения Северского Донца // Вестник зоологии. – 1974. – №1. – С.50-59.

Матеріал надійшов до редакції 20.07.01.

Павлюк Р.С. Мякуны в питании земноводных Запада Украины.

*На основании анализа содержимого кишечника более 3500 особей 13 видов земноводных, отловленных в 7-и западных областях Украины, установлено, что моллюски занимают незначительное место в их трофике. Моллюски найдены в содержимом желудков 8 видов земноводных (*Triturus vulgaris* L., *T. cristatus* Laur., *Salamandra salamandra* L., *Bufo bufo* L., *Rana ridibunda* Pall., *R. esculenta* L., *R. temporaria* L., *R. terrestris* And.).*

Pavlyuk R.C. Mollusks in trophics of Amphibia of Western Ukraine.

*On the basis of observations of stomach contents (3500 individuals of 13 species of Amphibia which were captured in 7 regions of Ukraine) an insignificant part of Mollusca in amphibia' trophics is discovered. Mollusca have been found in stomachs of 8 species of (*Triturus vulgaris* L., *T. cristatus* Laur., *Salamandra salamandra* L., *Bufo bufo* L., *Rana ridibunda* Pall., *R. esculenta* L., *R. temporaria* L., *R. terrestris* And.).*